

Ponny W. A. Course in Language Teaching. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 375 p.
Sheils J. Communication in the modern language classroom. Strasbourg : Council of Europe Press, 2019.
250 p.
Shemuda M. Strategies for teaching gifted students English grammar. Новітня освіта: наук.журнал.
Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. Вип. 9. С. 107–114.
<https://doi.org/10.20535/2410-8286.109786>.

References

Navchannia v dii: yak orhanizuvaty pidhotovku vchyteliv do zastosuvannia interakt. tekhnolohii navchannia : metod. posib. [Learning in action: how to organize the training of teachers to use interact. learning technologies: method. manua] / A. Panchenkov, O. Pometun, T. Remekh. Kyiv : A.P.N., 2018. 72 s. [in Ukrainian].

Ostapchuk O. Shliakhy pidvyshchennia innovatsiinoho potentsialu metodychnoi roboty [Ways to increase the innovative potential of methodical work]. Shliakh osvity. 2012. № 2. S. 9–15. [in Ukrainian].

Pometun O., Pyrozhenko L. Interaktyvni tekhnolohii navchannia: teoriia, praktyka, dosvid [Interactive learning technologies: theory, practice, experience]. Kyiv : A.N.P., 2018. 136 s. [in Ukrainian].

Psykhologo-pedahohichni zasady proektuvannia innovatsiinykh tekhnolohii vykladannia u vyshchii shkoli : monohrafiia [Psychological and pedagogical principles of designing innovative teaching technologies in higher education] / V. I. Luhovyi, M. M. Levshyn, O. F. Bondarenko ta in.; Nats. akad. ped. nauk Ukrainy, in-t vyshch. osvity. Kyiv : Pedahohichna dumka, 2011. 260 s. [in Ukrainian].

Redko V. Interaktyvni tekhnolohii navchannia inozemnoi movy [Interactive foreign language learning technologies]. Ridna shkola. 2021. № 8. S. 28–36. [in Ukrainian].

Ponny W. A. Course in Language Teaching. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 375 p. [in English].

Sheils J. Communication in the modern language classroom. Strasbourg : Council of Europe Press, 2019. 250 p. [in English].

Shemuda, M. Strategies for teaching gifted students English grammar. Novitnia osvita: nauk.zhurnal. Kyiv : KPI im. Ihoria Sikorskoho, Vyd-vo «Politekhnik», 2018. Vyp. 9. S. 107–114. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.109786> [in English].

УДК 811.112.2'342'37

PHONOSEMANTIC FEATURES OF FEMINIST TEXTS MODERN GERMAN PROSE ФОНОСЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФЕМІНІСТИЧНИХ ТЕКСТІВ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ ПРОЗИ

Ольга НАЙДЕШ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

o.najdesh@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-2293-6921>

Валерія РИХЛО

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

rykhlo.valeriia@chnu.edu.ua

DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2023.843.92-99>

The article investigates the phonosemantic features of D. Krien's feminist novel "Die Liebe im Ernstfall" in order to establish the symbolic meanings of the initial consonant phonemes encountered in this text. We analysed the theoretical and methodological basis of contemporary German prose and

highlighted the typical labelled features of the feminist literature genre (female authors, female protagonists, subtle authorial humour, hard women's fates, struggle for equal rights, fluidity, etc.) and compared them with the text under study. Based on the opinions of expert critics, the plot, idea, purpose of the novel, and our own reading experience, we argue that D. Krien's novel Die Liebe im Ernstfall meets all the features of a

women's novel and contains five separate chapters dedicated to each individual heroine and her difficult life path. D. Krien presents the readers with a veiled problem of women's relationships in society and their relations with men, and also points out the inequality of rights in the modern world. Therefore, the paper investigates the functioning of phonemes in the feminist text *Die Liebe im Ernstfall* by means of a continuous sample and uses the descriptive method and component-statistical methods, namely the chi-square method and the coefficient of mutual conjugation, to establish the symbolic meanings of the initial phoneme combinations. We processed 5056 units of phonemic vocabulary and published the results of the most frequently used words. We have practically established that the most frequently used vocabulary in the novel belongs to the phoneme systems [t-, ʃp-, kl-, kr-, gr-, pr-, tr-, ʃr-, and we have also highlighted adjectives of negative perception, colour adjectives, abstract nouns and nouns of negative meaning. In the course of the study of the novel, we found that the modern feminist text by D. Krien "*Die Liebe im Ernstfall*" is characterised by the minor tone of the phonemic vocabulary used, which contains the leading phoneme [ʃ] and [r] in the second or third position and a "negative" emotional impact on the reader, the reliability of the results obtained was confirmed by the statistically significant chi-square criterion and the coefficient of mutual conjugation.

Key words: phonosemantics, feminist literature, women's novel, phonestem, phonestem vocabulary, "minor" tone of the text.

У статті досліджені фоносемантичні особливості феміністичного роману Д. Крієн "*Die Liebe im Ernstfall*" задля встановлення символічних значень початкових приголосних фонем, що зустрічалися в цьому тексті. Проаналізовано теоретико-методологічне підґрунтя сучасної німецької прози та висвітлені типові марковані ознаки жанру феміністичної літератури (автори жінки, головні героїні жінки, тонкий авторський гумор, тяжкі жіночі долі, боротьба за рівність прав, флюїдність та ін.), здійснено їх порівняння із опрацьованим текстом. Орієнтуючись на думку експертів-критиків, сюжет, ідею, мету роману та власний читацький досвід, стверджуємо, що роман Д. Крієн "*Die Liebe im Ernstfall*" відповідає всім ознакам жіночого роману та містить п'ять окремих розділів, які присвячені кожній окремій героїні та її нелегкому життєвому шляху. Д. Крієн представляє читачам завуальовану проблему взаємовідносин жінок у суспільстві та їх стосунків із чоловіками, вказує на нерівність прав у сучасному світі.

Функціонування фонестем у феміністичному тексті "*Die Liebe im Ernstfall*" досліджено шляхом суцільної вибірки із використанням описового та компонентно-статистичних методів, а саме χ^2 -квдрату та коефіцієнту взаємної спряженості. Опрацьовано 5056 одиниць фонестемної лексики, встановлено, що до лексики частого вжитку у романі належать фонестемами [t-, ʃp-, kl-, kr-, gr-, pr-, tr-, ʃr-. Виявлені прикметники негативного сприйняття, прикметники кольоропозначення, абстрактні іменники та іменники негативного значення. У ході опрацювання роману встановлено, що сучасний феміністичний текст Д. Крієн "*Die Liebe im Ernstfall*" характеризується мінорною тональністю використаної у тексті фонестемної лексики, що містить ведучу фонему [ʃ] та [r] у другій чи третій позиції та сприяє формуванню негативно-емоційного впливу на читача. Достовірність отриманих результатів підтверджується статистично значущим критерієм χ^2 -квдрату та коефіцієнтом взаємної спряженості.

Ключові слова: фоносемантика, феміністична література, жіночий роман, фонестема, фонестемна лексика, «мінорна» тональність тексту.

Вступ. Інтерес до фоносемантики як самостійної міжгалузевої лінгвістичної дисципліни припадає на 80-ті роки ХХ століття, не зважаючи на це актуальність дослідження фоносемантичних явищ набуває не меншого резонансу і сьогодні. Вивчення прозових текстів у сучасній лінгвістиці засноване на значному розмаїтті запропонованих підходів та методів, одним з яких є ефективний аналіз звукозображальності мови в рамках фоносемантичного наукового напрямку. Для виявлення основного задуму твору необхідний комплексний розбір його репрезентативних елементів, що відображають емоційно-стилістичні параметри, у зв'язку з чим постає важливе питання про звукове значення мови та функціонування цих значень в рамках літературного тексту. Оцінка літературного твору з погляду фоносемантичного підходу сприяє розкриттю смислоутворюючих факторів, а також емоційних показників тексту.

Традиційні вивчення звукової частини тексту сягають коренями глибокої гумбольдтіанської філософії мови, яку продовжив Ф. де Соссюр. Актуальні питання фоносемантики цікавили низку вітчизняних (С.В. Вороніна, В.В. Левицького, О.П. Журавльова, М.В. Панова, С.С. Шляхову, П.А. Гапоненка, О.Б. Михальова, А.М. Жерновой, Л.П. Прокоф'єву, Н.Л. Львову, О.В. Найдеш та ін.) та зарубіжних (Л. Блумфілда,

Ф. Хаусхолдера, В. фон Гумбольда, Г. Пауля, Дж. Фьорса, Е. Фенца, Х. Марчанда, Г. Мюллера, В. Мюса, З. Ертеля, Б. де Кортуне та ін.) вчених, які досліджували діаду «звук – зміст».

Актуальність проведеного дослідження обумовлена поглибленим інтересом до розгляду та вивчення 29 початкових фонем на основі сучасного прозового тексту як невід'ємної частини німецькомовної культури. Крім того, звукосимволічні вивчення лексичної складової тексту актуальні і з лінгводидактичної точки зору, оскільки вони пов'язані з практикою навчання іноземної мови. Таким чином, дане дослідження торкається відразу декількох сфер: фоносемантичної системи мови, вивчення початкових фонемних сполучень у німецькій мові та аналізу прозового тексту.

Вивчення звукозображальних особливостей прозового тексту сприяє розкриттю не тільки специфіки деяких феноменів лінгвістичного характеру, а й художнього стилю того чи іншого автора прозового твору.

Мета роботи полягає в описі специфіки функціонування початкових фонем у феміністичному тексті сучасної німецької прози. Відповідно до мети дослідження передбачається вирішити наступні конкретні завдання: проаналізувати теоретико-методологічне підґрунтя сучасної німецької прози, висвітлити проблему співвідношення звука і значення у прозовому тексті, проаналізувати функціонування початкових приголосних фонем у прозових жіночих творах німецькомовної літератури та встановити певні закономірності вживання фонемної лексики, виявити особливості емоційного впливу даних мовних одиниць на читача (слухача).

Методи дослідження. У ході роботи ми послуговувалися описовим методом, що використовується для систематизації фонемних сполучень і повного опису фонем, методом компонентного аналізу, що дає змогу виявити зв'язки між символікою початкових сполучень приголосних і сигніфікативним значенням слова та методикою вивчення звукосимволічних властивостей тексту за З. Ертелем. Умовно існують «два основні підходи» до аналізу фоносемантичних особливостей тексту: методика О.П. Журавльова (*Журавльов, 1974*) та методика З. Ертеля (*Ertel, 1969*), якими ми послуговувалися у роботі (*Найдеш, 2017, с. 171*). Нами були використані психолінгвістичний метод при дослідженні мовних асоціацій та символічного значення початкових сполучень та статистичні методи (хі-квадрат та коефіцієнт взаємної спряженості) (*Левицький, 2007, с. 353*).

Результати та обговорення. Зарубіжна література сьогодення представлена творами письменників та письменниць, що є нашими сучасниками, і тому літературний потік не виокремив справді талановиті твори. А з іншого боку, нове тисячоліття демонструє широку палітру естетичних пошуків у літературі з сучасним розумінням світу, світогляду поколінь, яке потребує критичного осмислення, переоцінки естетичних, філософських, політичних, соціальних цінностей та пошуків нових шляхів.

На початку ХХІ століття заявили про себе нові різновиди жанру роману. Серед них і бізнес-роман, роман-бестселер або роман-трансформер, універсальний роман та роман багаторазового використання. Продовжується розвиток філологічного роману, створюються цікаві зразки університетського роману. У літературі США виділяють розгалуження роману на три різновиди: загальний (чоловічий), жіночий і для гомосексуалістів (*Бовсунівська, 2015, с. 368*).

Німецька література також не стоїть на місці, оскільки автори продукують тексти, що засвідчують потужний міжкультурний потенціал та реалії повсякденного життя сучасних німців у всій різноманітності життєвих ситуацій, відтворюючи соціальні відносини, стосунки між людьми, демонструючи їхній спосіб мислення. Найбільш сприятливими для розвитку міжкультурного порозуміння є так звані "*Sachbücher*" / «Фахові твори», "*Migrantenliteratur*" / «Література мігрантів» та "*Frauenliteratur*" / «Жіноча література» (*Kuegler, 2006, S. 14*).

«Жіноча література» ("*Frauenliteratur*") в німецькому літературознавстві не є тотожним поняттям до «любовних/жіночих романів» у вітчизняному літературознавстві, не є забарвлена негативними конотаціями. Ці романи часто видаються у серії "*Frau in der Gesellschaft*" / «Жінка у суспільстві», де у центрі уваги знаходиться доля пересічної німецької жінки: з її мріями,

сподіваннями, стражданнями, яка помиляється, але перебуває у пошуку своєї долі. Героїням мало бути просто матір'ю, господинею чи коханою дружиною; вони прагнуть бути корисними, робити щось потрібне, соціально вагоме. Тож, насправді, ці романи є відтворенням життєвих ситуацій сучасних жінок у період їх переходу від відомого гендерного маркування "*Kinder, Küche, Kirche*" («Діти, кухня, церква») до осучаснених понять "*Karriere, Klamotten, Kosmetik*" або "*Klamotten, Kohle, Karriere*" («Кар'єра, одяг, косметика») (Kuegler, 2006, S. 15).

Феміністична література представляє та підтримує феміністичні цілі, визначення, встановлює та захищає рівні права людини для жінок (Бовсунівська, 2015, с. 368), демонструє емоційний стан жінки, яка «відчуває несправедливість та неважливість власної думки» (Riesel, 2006, S. 316).

Інтерес, що проявляється до жанру жіночого письма, обумовлений його популярністю в контексті масової літератури, цільовою аудиторією якої є жінки. Серед нагромадження робіт сучасної літератури, зокрема німецькомовної, твори написані у жанрі «жіночого роману», досить таки численні. До таких романів належать твори Г. Лінд, Д. Крієн, К. Гір, С. Фрьоліх, І. фон Кюрті, Д. Гельдт, К. Кьолер та ін. Легка повсякденна історія, тонкий жіночий гумор та обов'язковий хепі-енд відволікають читачок від актуальних проблем їхнього життя й налаштовують на позитивні емоції. Розкриття таємниць жіночої душі в «феміністичних» романах приваблює зокрема і чоловіків, що хочуть краще пізнати жінку та зрозуміти її прагнення і сподівання.

Література стає полем жіночої самореалізації, що проходить повноцінний розвиток, звільняючись від мовчання і приниження. Дуже важливо, що з плином часу з'являється й суто жіноча аудиторія, до якої апелюють жінки-авторки. Це робить жіноче письмо більш зрілим та відповідальним. Народжується певна структура, суть котрої виявляється як взаємини між жінкою-авторкою, її текстом та іншою жінкою, авторкою або читачкою.

Жіночому письму з соціально маркованими ознаками жіночого мовлення часто характерні флюїдність, багатозначність, невпевненість, розпорошеність. Однак, жіночі тексти, попри значні індивідуальні відмінності, виявляють чимало спільного: вони автобіографічні, наділені чуттєвістю, схильністю до опису конкретних подій та вражень, зосереджені на деталях, емоційних нюансах тощо. Саме ці характеристики тексту є цікавими для здійснення фоносемантичного аналізу «мінорно/мажорної» тональності досліджуваного матеріалу.

Наше дослідження стосується жіночого письма, як напряму літературознавства, заснованому на думці, що історично жіночий досвід формується жінкою – письменницею, тобто тексти, написані жінками, які варто досліджувати окремо. Підтримуємо думку, що «мінорність чи мажорність творів обумовлюється задумом автора, сюжетною канвою твору, його тематикою, ідеєю та впливом на читача; змалюванням у творі «сумного, трагічного» чи «веселого, радісного» (Найдеш, 2015, с. 251).

На визначення нами роману Д. Крієн "*Die Liebe im Ernstfall*" (Krien, 2019, S. 288) як феміністичного вплинули сюжет, ідея та мотиви роману, крім того рецензії експертів-критиків та читачів, які свідчать про те, що роман написаний жінкою про жінок. Захоплююча історія роману "*Die Liebe im Ernstfall*" описує п'ять жіночих історій в п'ятьох окремих розділах, де головні героїні Паула, Джудіт, Бріда, Маліка і Жорінда пов'язані одна з одною різними аспектами, наприклад, Паула і Джудіт подруги з коледжу; Маліка – старша сестра Жорінди; Джудіт допомагає Бліді у вирішенні її особистих проблем; Бріда краде коханого Маліки. Авторка зводить до мінімуму плутанину, присвячуючи всім головним героїням окрему главу. Кожна з жінок є особистістю та представляє абсолютно різну версію жінки. З одного боку є продавчиня книг, лікарка, письменниця, вчителька, актриса; з іншого – матір, дочка, сестра, кохана, дружина. Вони знають одна одну, однак різні за характером, але пошук щастя їх об'єднує. Жінки забувають: щастя швидкоплинне та згодом воно стане їхнім болем та прагненням протистояти.

Данієла Крієн не вказує на «червоні прапорці» в поведінці чоловіків, але вони викладені перед читачем: роман пронизаний болем та зацикленістю жінки на здебільшого жалюгідних стосунках, при цьому «боляче спостерігати, як деякі з них прагнуть повернути свою другу

половинку, хоча є багато доказів того, що це вже практично неможливо» – так говорять читачки на просторах Інтернету про роман Д. Крієн (*Критична література*).

Наше дослідження роману проводилось шляхом суцільної вибірки фонестемної лексики (*Найдеи, 2019, с. 141–145*) з 29 початковими фонестемами. Ми підраховали кількість досліджуваних сторінок, загальну кількість слововживань в романі та кількість фонестемної лексики у творі. Одержані дані подаються в таблиці 1.

Таблиця 1

Загальна кількість слововживань в досліджуваному творі

Автор досліджуваного твору	Кількість досліджуваних сторінок	Загальна кількість слововживань	Загальна кількість фонестемної лексики
Д. Крієн	288	49536	5056

За проведеними підрахунками маємо такі результати: ми дослідили роман Д. Крієн "*Die Liebe im Ernstfall*" з загальною кількістю слововживань 49350 од., для точного прорахунку яких виконувалися такі дії: кількість сторінок ми помножили на кількість слововживань на 1 сторінку (172 од.) та отримали загальну кількість слововживань (49536), тож із загальної кількості слововживань нами виявлено та досліджено 5056 одиниць фонестемної лексики.

Користуючись в ході дослідження описовим методом та методом хі-квадрат (*Левицький, 2005, с. 353*), ми встановили загальну кількість слів, вжитих з даними фонестемами у романі Д. Крієн та виписали всі слова, що були найбільш вживані (в нашому розумінні це ті слова, які були вжиті більше 5 разів). Одержані дані щодо вживання фонестемної лексики частого вжитку подаємо в наступній таблиці.

Таблиця 2

Частота вживання фонестемної лексики

Фонестема	Кількість слів	Найуживаніша лексика в романі Д. Крієн " <i>Die Liebe im Ernstfall</i> "
t-	31	<i>stehen, Stunde, stellen, Stimme, still, steigen, Stadt, statt, stark, stecken, stimmen, Stelle, starren, Stil, stummen, stabil, stattfinden, Stute, Stufe, Studium, Student, stillen</i>
p-	4	<i>spät, spielen, spüren, Spur, Spiel, Spiegel, sportlich, Sport, Spaziergang</i>
l-	6	<i>klein, klingeln, Kleid, klingen, Klinik, klar, klappen, Klingel, klug, kleben, klicken, klassisch, Klavier</i>
r-	6	<i>Kraft, krank, Krankheit, Krohn, Kreis</i>
r-	9	<i>groß, greifen, Gregor, Grund, Gruppe, Grüße, grün, Grenze, Griff, Gras, Großeltern, Grad</i>
r-	9	<i>Praxis, prophezeit, Preis, prüfen, Profil, prallen, pro</i>
r-	8	<i>tragen, treffen, treten, trinken, Treppe, Treffen, Träne, trennen, Trennung, Treppenhaus, trotz, treiben, Traum, Tresen, trocken, Transport</i>
r-	6	<i>Frau, fragen, Freund, Frage, Freundin, fremd, Freude, frisch, freuen, freundlich, Freundschaft, Frühstück, frei, frühstücken, friedlich, fragend, Freiheit</i>
v-	8	<i>Schwester, schwer, schwarz, schwach, Schweigen, schwanger, schweigen, Schwangerschaft, schwimmen, schweigend, schwanken</i>
l-	7	<i>schlafen, schließlich, schlagen, schließen, schlecht, Schlaf, Schlafzimmer, Schloss, schlicht, Schlüssel, schlimm</i>
r-	4	<i>Brida, bringen, brauchen, Brust, breiten, Brinkmann, Brauchmann, brennen</i>

r-	3	<i>drei, drehen, draußen, dritt, drücken, drängen, Dr., drinnen, dreimal</i>
l-	1	<i>Fleisch, fliegen, Flur, flüstern</i>
l-	0	<i>Blick, bleiben, bleichen, Blatt, Blumen, Blut, blau</i>
l-	8	<i>Glas, glauben, glücklich, Glück, glänzen, Glocke</i>
tr-	6	<i>Straße, streichen, streifen, strömen, strecken, strahlen</i>
l-	7	<i>Platz, plötzlich, Plan, plaudern</i>
m-	7	<i>Schmerz</i>
n-	4	<i>schnell, schneiden, Schnee</i>
sv-	2	<i>zwei, Zweifel, zwölf, zwingen, zweimal, zwar</i>
r-	2	<i>schreiben, Schritt, Schreibtisch, Schrank, schreien, Schreiben, Schriftstellerin</i>
n-	1	<i>knapp, kneipen</i>
pr-	8	<i>sprechen, springen, Sprache</i>

Розглянувши таблицю частоти вживання фонестемної лексики в романі Д Крієн "*Die Liebe im Ernstfall*", можемо говорити про такі результати: найбільш популярною виявилася фонестема [t- (107 одиниць), що вживалась у таких словах як *stehen* (використане у романі 192 рази), *Stunde* (56), *stellen* (53), *Stimme* (36), *still* (24), *steigen* (24), *Stadt* (23) та ін. Другу сходинку посідає початкове консонантне сполучення [p-, що міститься у 74 словах, що майже вдвічі менше, ніж фонестема [t-, яка, згідно з даними, значно домінує в романі. До найчастіше вживаних слів з звуколітерою [p- у першій позиції належать: *spät* (76), *spielen* (38), *spüren* (24), *Spur* (10). Однакову кількість слів демонструють фонестеми *kl-* (66 одиниць): *klein* (66), *klingseln* (16), *Kleid* (16), *klingen* (15), *Klinik* (13) та *kr-* (66 слів): *Kraft* (21), *krank* (13), *Krankheit* (12) та інші.

Цікавим також, на нашу думку, є список слів, що були вжиті Д. Крієн найчастіше (беремо до уваги слова, що зустрічались більше 30 разів): *Brida* (205), *zwei* (106), *Frau* (98), *Blick* (80), *fragen* (77), *spät* (76), *groß* (70), *bleiben* (70), *sprechen* (51), *Schwester* (43), *drei* (42), *bringen* (41), *schließlich* (41), *tragen* (39), *spielen* (38), *schreiben* (37), *drehen* (37), *treffen* (35), *Schmerz* (32), *Freund* (30). Серед них виділяємо фонестемну лексику, яка має «позитивне» або «негативне» емоційно-конотативне сприйняття за шкалою «оцінки» (за семантичним диференціалом Ч. Осгуда), тобто не є нейтральною: *stark*, *spät*, *Klinik*, *Kraft*, *Krankheit*, *krank*, *Grenze*, *Praxis*, *Träne*, *Trennung*, *trennen*, *Traum*, *Freund*, *fremd*, *freuen*, *friedlich*, *schwer*, *schwarz*, *Schweigen*, *schlagen*, *schlecht*, *schlimm*, *brennen*, *Blut*, *Blumen*, *glücklich*, *Glück*, *glänzen*, *Schmerz*, *Zweifel*, *schreien* та інші.

До лексичних одиниць частого вжитку належать прикметники кольоропозначення: *schwarz*, *klar*, *blau*, *grün*; прикметники негативного сприйняття: *schwarz*, *schwer*, *schwach*, *schlecht*, *schlimm*, *fremd*, абстрактні іменники: *Traum*, *Glück*, *Freiheit* та іменники з негативною конотацією: *Schmerz*, *Problem*, *Klinik*, *Krankheit*, *Träne*, *Trennung* та інші.

Отже, провівши аналіз фонестемного складу сучасного феміністичного роману Д. Крієн "*Die Liebe im Ernstfall*", робимо висновок щодо його мінорного мотиву та негативної конотації часто вжитих фонестемних слів, що містять ведучу фонему [l] та [r] у другій чи третій позиціях з негативним символічним значенням, а саме: *Klinik*, *Krankheit*, *krank*, *Griff*, *greifen*, *stecken*,

stummen, Stute, Schmerz, schwarz, schwer, schwach, schlecht, schlimm, fremd, Problem, prallen, trennen, Krankheit, Träne, Trennung та ін., що підтверджується статистично-значущим критерієм χ^2 , де слова із фонемою [l] суттєво переважають фонестемну лексику з фонемою [l] ($\chi^2=19,20$; $K=0,445$). Крім того [r] домінує над [l], чому ми маємо статистичне підтвердження, оскільки $\chi^2=24,89$; $K=0,05$. Дані результати зумовлюють, на наш погляд, «настрій» сприйняття тексту та вплив на читача.

Висновки. Дослідивши специфіку функціонування початкових фонем у феміністичному тексті Д. Крієн "*Die Liebe im Ernstfall*", констатуємо, що фонестемна лексика роману характеризується мінорним конотативним забарвленням, оскільки негативно забарвлені фонемні [l] та [r] у фонестемній лексиці домінують над позитивно забарвленою [l], що підтверджується хі-квадратом та коефіцієнтом спряженості χ^2 ($\chi^2 = 6498,136$; $K=0,5845$). Проаналізувавши лексико-семантичний зв'язок слів, частота вживання яких більша 20, нами встановлено, що лексеми з фонестемами, які містять фонемні [r], [l], мають негативний семантичний потенціал, а фонестеми з фонемою [l] мають позитивне або нейтральне значення.

Домінування „[r], [l] – у мінорі, [l] – у мажорі” підтверджується не обов'язково для кожного бінома зокрема, а встановлюється на загальному рівні з урахуванням усього фонестемного складу досліджуваної лексики з різномотивних текстів.

Перспективним вважаємо подальше дослідження фоносемантичних особливостей сучасних жіночих романів, а також феміністичного тексту одного автора з урахуванням його авторського стилю.

Список літератури

- Бовсунівська Т. В. Жанрові модифікації сучасного роману. Харків.: Вид-во «Діса плюс», 2015. 368 с.
- Воронин С. В. Основи фоносемантики : монографія. Ленінград : Изд-во Ленанд, 2006. 246 с.
- Журавлев А.П. Фонетическое значение. Ленинград : Изд-во Ленинградского ун-та, 1974, 160 с.
- Левицкий В. В. Квантитативные методы в лингвистике: учебное издание. Черновцы: Нова книга, 2005. 353 с.
- Найдеш О. В. Німецька фонестемна лексика та символічні значення її початкових фонем (фонемних сполучень приголосних). *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки»*. Мовознавство. 2019. Вип.12. С.141–145. DOI: <https://doi.org/10.24919/2663-6042.12.2019.189279>
- Найдеш О. В. Символізм та звуко-символізм у поетичних текстах Пауля Целана. *Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. Серія: «Германська філологія»*. 2015. Вип. 740–741. С. 250–254.
- Найдеш О. В. Фоносемантичний аналіз прозових текстів. *Одеський лінгвістичний вісник: наук.-практ. журнал. Серія «Германські мови»*. 2017. Вип. 9. Том 1. С. 171–175.
- Рудківський О.П. Особливості реалізації деяких диференційних ознак німецьких приголосних у мовленні. *Вісник КНЛУ : зб. наук. праць. Серія «Філологія»*. Київ, Т. 8, № 1, 2005. С. 33–37.
- Ertel S. Psychophonetik: Untersuchungen über Lautsymbolik und Motivation. Göttingen: Verlag für Psychologie C. J. Hogrefe, 1969. 230 S.
- Kuegler S. Dschungelkind. Knaur TB Verlag, 2006. 352 S.
- Riesel E., Schendels E. Deutsche Stilistik. M.: Hochschule, 2006. 316 S.
- Джерела ілюстративного матеріалу**
- Daniela Krien : *Die Liebe im Ernstfall*. Roman. Diogenes, Zürich 2019. 288 S.
- Критична література до роману "*Die Liebe im Ernstfall*" :
DOI:<https://www.amazon.de/Die-Liebe-Ernstfall-Daniela-Krien-ebook/product-reviews/B07KFZY2G1>
DOI:<https://www.perlentaucher.de/buch/daniela-krien/die-liebe-im-ernstfall.html>

References

- Bovsunivska T. V. (2015) Zhanrovi modyfikatsii suchasnoho romanu. Kharkiv.: Vyd-vo «Disa plus», 2015. 368 s.
- Voronyn S. V. (2006) Osnovi fonosemantyky : monohrafiya. Lenynhrad : Yzd-vo Lenand, 246 s.
- Zhuravlev A.P. Fonetycheskoe znachenye. L. : Yzd-vo Lenynhradskoho un-ta, 1974, 160 s.
- Levytskyi V. V. (2005) Kvantytatyvnyye metody v lynchvystyke: uchebnoe yzdanye. Chernovtsy: Nova knyha, 353 s.

Naidesh O. V. (2019) Nimetska fonestemna leksyka ta symvolichni znachennia yii pochatkovykh fonestem (fonemnykh spoluchen pryholosnykh). Naukovyi visnyk Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohichni nauky». Movoznavstvo. Vyp.12. S.141–145. DOI: <https://doi.org/10.24919/2663-6042.12.2019.189279>

Naidesh O. V. (2015) Symvolizm ta zvukosymvolizm u poetychnykh tekstakh Paulia Tselana. Naukovyi visnyk Chernivets'koho universytetu: zb. nauk. Prats. Seriiia: «Hermanska filolohiia». Vyp. 740–741. S. 250–254.

Naidesh O. V. (2017) Fonosemantychnyi analiz prozovykh tekstiv. Odeskyi lnhvistychnyi visnyk: nauk.-prakt. zhurnal. Seriiia «Hermanski movy». Vyp. 9. Tom 1. S. 171–175.

Rudkivskiy O. P. (2005) Osoblyvosti realizatsii deiakykh dyferentsiinykh oznak nimetskykh pryholosnykh u movlenni. Visnyk KNLU : zb. nauk. prats. Seriiia «Filolohiia». Kyiv, T. 8, № 1, S. 33–37.

Ertel S. (1969) Psychophonetik: Untersuchungen über Lautsymbolik und Motivation. Göttingen: Verlag für Psychologie C. J. Hogrefe, 230 S.

Kuegler S. (2006) Dschungelkind. Knauer TB Verlag, 352 S.

Riesel E., (2006) Schendels E. Deutsche Stilistik. M.: Hochschule, 316 S.

Dzherela iliustratyvnoho materialu

Daniela Krien (2019) Die Liebe im Ernstfall. Roman. Diogenes, Zürich. 288 S.

Krytychna literatura do romanu "Die Liebe im Ernstfall":

DOI:<https://www.amazon.de/Die-Liebe-Ernstfall-Daniela-Krien-ebook/product-reviews/B07KFZY2G1>

DOI:<https://www.perlentaucher.de/buch/daniela-krien/die-liebe-im-ernstfall.html>

УДК 811.112.2'42:34

PECULIARITIES OF TRANSLATING GERMAN EMPLOYMENT CONTRACTS INTO UKRAINIAN ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ТРУДОВИХ ДОГОВОРІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Людмила ТОМНІЮК, Лілія ГАВРОНСЬКА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

l.tomniuk@chnu.edu.ua, havrnska.liliia@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-7971-780X>

<https://orcid.org/0009-0007-1014-4680>

DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2023.843.99-109>

The article considers the theoretical concepts of an employment contract and specialized legal translation; analyzes and comments on the structural, grammatical, and lexical construction of employment contracts concluded in German and their translation into Ukrainian. The author also researched the main and optional articles that make up the labor contracts of the legal systems of both countries. Each implication lists the main formulations and constructions and provides an equivalent Ukrainian-language expression in terms of translation. The focus of the analysis was on legal terminology typical of employment contracts and grammatical verb constructions inherent in this type of text. The analysis of the factual material shows that labor contracts are dominated by long complex sentences, a significant proportion (27%) of which are accompanied by participial phrases. The most frequently used forms in the analyzed contracts are passive and infinitive, compound words and noun forms of verbs. At the end of the article, we present a visual representation of the frequency of use of grammatical structures and lexical elements of analyzed material. The study found that the most used methods in the translation of labor contracts are the descriptive method, the method of approximate translation, and adaptation. Grammatical constructions are mostly subject to direct or approximate translation, while when translating lexical items, we should consider the term's compliance with the legal realities of the country into which this contract is translated.

The analyzed practical material has specific features of the type of text "labor contract", which is dominated by binding sentences, declaratives, and passive constructions. When translating labor contracts from German into Ukrainian, the following features should be taken into account: dates, names and figures should be carefully and accurately reproduced in the translation; all elements and details of the contract should be translated; it is important to adhere to the unified terminology; grammatical errors in documents of this type are